

Пловдивски университет „Паисий Хилендарски”
Юридически факултет
Катедра „Наказателноправни науки”

**ВЪЗЗИВНОТО ОБЖАЛВАНЕ
И ПРОТЕСТИРАНЕ
НА ПЪРВОИНСТАНЦИОННИТЕ СЪДЕБНИ
АКТОВЕ В ПРОИЗВОДСТВОТО
ПО НАКАЗАТЕЛНИ ДЕЛА**

Димитрия Николаева Дърмонска

АВТОРЕФЕРАТ

**на дисертационен труд за придобиване на образователна
и научна степен „доктор по право“
по Професионално направление:
3.6. Право (Докторска програма: Наказателен процес)**

**Научен ръководител:
проф. д.ю.н. Никола Манев**

Пловдив
2017 год.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Предмет на изследването

Предмет на изследването на дисертационния труд е въззивното производство по Глава двадесет и първа на НПК с неговите същностни черти и специфики. Анализира се както нормативната уредба, така и правната доктрина и меродавната съдебна практика, касаещи разглеждания институт.

Цитираните в дисертационния труд нормативни актове и съдебна практика са актуални към 31.08.2017 г.

2. Актуалност на темата

Като основен контролен механизъм за цялостна фактическа и юридическа проверка на невлезлите в сила първоинстанционни присъди, въззивното производство е предмет на изследване и в други научни разработки. В повечето от тях обаче са обсъдени само отделни въпроси, касаещи апелацията, без да е извършен пълен преглед на института. В този смисъл дисертационният труд представя нов поглед върху проблемите на въззива чрез неговото разглеждане в хода на цялостното му развитие: от въвеждането му със Закона за углавното съдопроизводство (ЗУС) до днес съобразно уредбата му по действащия НПК (ДВ, бр. 13/07.02.2017 г.). Предвид особено съществената роля и значимост на въззивното производство в системата от контролни механизми в наказателното правораздаване по-нататъшното усъвършенстване на правната му уредба е въпрос, който остава актуален и ще продължава да се обсъжда във времето – както в юриспруденцията, така и в областта на правоприлагането.

3. Цел и задачи на изследването

Научното изследване е насочено към постигането на следната цел: да се очертаят спорните въпроси и недостатъците и да се изведат конкретни предложения за усъвършенстване на правна-

та уредба на института, като се изследват основните характеристики, общите положения и спецификите на въззивното производство въз основа на действащото законодателство и възприетите в правната теория и съдебната практика положения.

Целта на изследването е конкретизирана в **следните задачи**:

- да се изследва въззивното производство съобразно уредбата му по Глава двадесет и първа на НПК;
- да се изяснят и анализират основните характеристики и спецификите на института, като се държи сметка за законоустановените постановки, меродавната юриспруденция и съдебна практика;
- да се обосноват конкретни изводи за положителните аспекти и недостатъците в правната регламентация, като се изведат следващите от това предложения за бъдещото ѝ усъвършенстване.

4. Методология на изследване

За постигане на научната цел и поставените в дисертацията задачи са използвани общонаучните методи на познание: описание, сравнение, методът на научния анализ и синтез, индуктивният и дедуктивният метод, а така също и частни методи на изследване: сравнително-правният и логико-юридическият.

5. Практическо значение

Практическото значение на изследването може да бъде обобщено в няколко насоки:

- анализират се възприетите по обсъжданите въпроси становища, застъпени в правната доктрина и съдебна практика;

- изследват се недостатъците в нормативната уредба на института;
- във връзка с горното са направени предложения de lege ferenda за промяна на действащото законодателство;
- изследването може да подпомогне съдебните органи за правилното тълкуване, оценяване и прилагане на правната уредба на института;
- направените изводи и предложения могат да поставят началото на дискусия за усъвършенстване на законодателството.

6. Обем и структура на изследването

Дисертационният труд е в обем от 299 страници и се състои от увод, три глави и заключение. Всяка от главите включва раздели, означени с римски цифри. Направени са 246 бележки под линия.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА ТРУДА

УВОД

ПЪРВАТА ГЛАВА от изследването в първия си раздел се отнася до произхода и историческото развитие на въззивното производство – както в континентална Европа (Франция, Германия и Русия), така и в България. Във втория раздел са разгледани същността и основните характеристики на въззива и е извършена съпоставка между него и другите контролни съдопроизводства.

В **ПЪРВИ РАЗДЕЛ** е проследено историческото развитие на въззивното производство – от основните положения на наказателното правораздаване в Древен Рим, през Средните векове и до Новото време. По-специално внимание е обърнато на развоя на института в България след влизането в сила на ЗУС

на 1 юли 1897 г., като са разгледани обстойно принципните постановки на въззива съгласно ЗУС, в т.ч. съобразно всичките му изменения, вкл. отмяната на апелацията през 1922 г. и през 1934 г. и измененията на ЗНС през 1948 г., свързани с преминаването към двуинстанционна система на правораздаване. Обоснован е изводът, че апелативното производство по ЗУС се явява пълен въззив, при който по-горният съд винаги сам решава делото по същество и никога не го връща за повторно разглеждане на предходната инстанция. Подробно изследвано е и второинстанционното производство съгласно уредбата му по НПК от 1952 г. (отм.) и по НПК от 1974 г. (отм.), като е заключено, че то има ясно изразен контролно-отменителен характер, тъй като по-висшестоящият съд не разполага с правомощието да пререшава делото по същество, а единствено може да потвърди присъдата, да я измени или отмени и да върне делото за ново разглеждане на първата инстанция. С оглед на това второстепенният съд поначало не може да установява нови фактически положения, поради което и съдебното заседание на втората инстанция не включва съдебно следствие.

Във **ВТОРИ РАЗДЕЛ** са разгледани същността и основните характеристики на въззивното производство съгласно действащия НПК и е извършена съпоставка с касацията и възобновяването на наказателни дела. Изтъкнати са следните същностни черти на въззива:

Главна негова характеристика е правомощието на погорния съд да разгледа делото по същество и да го реши, без да го връща за ново разглеждане, което определя водещата роля на апелативния пред касационния принцип на процесуално действие. Именно процесуалната възможност за разглеждането на делото още веднъж по същество дава основание за качествяването на въззивното производство като „втора първа инстанция“, което обосновава принципната постановка за субсидиарното приложение на правилата за производството пред

първата инстанция (чл. 317 НПК). Въззивният съд обаче често упражнява единствено контролните си правомощия, без да пререшава делото по същество, в които хипотези не функционира като „втора първа инстанция“.

Като същностна черта на апелацията е разгледано т.н. „ре-визионно начало“, което касае пределите на извършваната от второинстанционния съд проверка (чл. 314 ал. 1 и ал. 2 НПК). Подчертано е, че последната не се извършва в рамките на жалбата (протеста), а само по повод на жалбата (протеста), които са необходима предпоставка за образуване на производството. Анализирани са още положенията по чл. 316 НПК горестоящият съд да установява нови факти, без да е обвързан от приетите такива от първостепенния съд и без да е задължен да събира доказателства. Изследвана е и спецификата по чл. 315 НПК и е заключено, че второинстанционният съд може да извършва доказване в пълен обем – по искане на страните или служебно, като използва всички допустими способи на доказване. Посочено е, че т.н. „прескачащо“ обжалване“ е недопустимо, в която насока е анализирана съдебна практика. Обоснован е извод за въззива като редовна контролна инстанция – втора по фактите и първа по правото, което го доближава по същността му до първоинстанционното производство и го разграничава от касацията.

По-нататък са изследвани главните характеристики на контролно-отменителното производство (каквито са касацията и възобновяването на наказателни дела), за което е присъщ касационният принцип на процесуално действие. Изведени са същностните разлики между апелацията и касацията, както следва: касационният контрол е строго ограничен само до определена категория съдебни актове, и то, до обжалваната част, по отношение на обжалвалите лица и съобразно посочените от страните законоустановени касационни основания; в касационното производство не се провежда съдебно следствие, т.е. не се събират доказателства и не се установяват нови фактически

положения (освен в случаите по чл. 354 ал. 5 изр. 2 НПК). Посочени са и отликите на въззива с възобновяването на наказателни дела като особено, извънредно контролно производство за проверка на влезлите в сила съдебни актове: във връзка с предмета на проверка, основанията и срока за това, както и с оглед кръга на активно легитимираните лица. Подчертано е, че решаващият съд не провежда съдебно следствие, както и че искането за възобновяване поначало не произвежда суспензивен ефект и няма деволутивно действие.

В ГЛАВА ВТОРА са изследвани общите положения на въззива (първи раздел) и проверката на жалбата/протеста от първостепенния съд (втори раздел). **ПЪРВИ РАЗДЕЛ** започва с разглеждането на въпроса за предмета на въззивната проверка (чл. 313 НПК). Изведени са следните изводи: на проверка пред второстепенния съд подлежат всички първоинстанционни присъди без изключение, които, на следващо място, не са влезли в сила, т.е. не се ползват със стабилитет и изпълнително действие. По реда на Глава двадесет и първа на НПК се проверяват само присъдите на първата инстанция, докато другите процесуални актове на същата (определения и разпореждания) подлежат на апелативен преглед по правилата на Глава двадесет и втора на НПК. Всяка невлязла в сила първоинстанционна присъда на общо основание подлежи на въззивен контрол – ограничения на правото на жалба/протест в зависимост от вида на процедурата, по която се разглежда делото, не са установени. На трето място, по въззивен ред се проверява правилността на присъдата. В тази връзка съдържанието на понятието за „правилност“ на присъдата е изяснено посредством прилагането на историческото тълкуване (съобразени са застъпените становища в теорията и съдебната практика). Подчертано е, че за първи път терминът „неправилност“ е употребен в чл. 519 ЗУС и с него са означени всякакви пропуски от фактическо или правно естество, допуснати от първостепенния съд при постановяването на присъдата, без да е свързан изрично с характера на самата присъда. Понятието е разгледа-

но съобразно уредбата по НПК от 1952 г. (отм.) и по НПК от 1974 г. (отм.), където е използвано за дефиниране естеството на самата присъда. Заключено е, че понятието за правилност, респ. неправилност на присъдата битува трайно в правната уредба на въззива (вкл. и в тази на второинстанционното производство), всякога във връзка с определянето на предмета на извършваната от по-горния съд проверка. Дадена е дефиниция, че правилна е присъдата на първата инстанция, постановена при спазване изискванията на материалния и процесуалния закон, чрез която е разкрита обективната истина по делото и са постигнати целите на наказанието по чл. 36 НК.

На следващо място, са обсъдени пределите на въззивната проверка, които не се ограничават с основанията, посочени от страните, и не обхващат единствено атакуваната от тях част от първоинстанционната присъда. Посочено е, че основанията за обжалване, респ. протестиране на присъдата не са изрично предвидени и определени по съдържание от закона, като второстепенният съд проверява изцяло правилността на невлязлата в сила присъда, независимо от основанията, посочени от страните, като я отменя или изменя и в необжалваната част, а също и по отношение на лицата, които не са подали жалба, ако има основания за това (чл. 313, чл. 314 ал. 1 и ал. 2 НПК). Затова каквито и да са оплакванията и исканията на страните, горестоящият съд е длъжен да изясни обективната истина по делото и да приложи правилно закона и в този смисъл жалбата/протестът представлява процесуално средство за упражняване на правото на защита на страната, за сезиране на въззивния съд с искане за преразглеждане на делото по същество. В тази връзка са коментирани решения на ВКС и е подчертано, че чл. 314 НПК се отнася не до предмета на въззивната проверка, определен от чл. 313 НПК, а до нейните предели: погорестоящият съд не следва да се ограничава в рамките на жалбата (протеста) досежно посочените в тях основания, а трябва служебно да провери правилността на цялата обжалвана присъда или цялата обжалвана част от присъдата (в случай

на частично обжалване), независимо от основанията, посочени от страните; всякога, когато констатира, че присъдата е опорочена, апелативната инстанция трябва да провери дали допуснатите в атакуваната част нарушения не се отнасят и до останалите части на присъдата, дали основанията за отмяна (изменение) не важат и за необжалваната част, както и за неподалителните жалба лица. Освен предвидените по чл. 314 ал. 2 НПК условия, като друго ограничение на обсега на апелативната проверка е посочена забраната за *reformatio in pejus* (забрана да се влошава положението на подсъдимия), отнасяща се само до подсъдимия, но не и до останалите страни в производството, и то, единствено във връзка с неговата наказателна отговорност.

Разгледани са общите положения на въззивното производство, свързани с допускането на доказателства, като е изтъкнато, че въззивният съд разполага с процесуалната възможност да реализира доказване в най-пълна степен – по искане на страните и служебно, като по никакъв начин не е ограничен при събирането на доказателства по делото, които могат да бъдат нововъзникнали или новооткрити, известни или неизвестни на страните, поискани от тях и несъбрани от първата инстанция и пр. Доказателствените искания на страните не са ограничени с определен срок (чл. 107 ал. 4 НПК) и могат да бъдат заявени от тях не само в подадената въззивна жалба (протест), но и в допълнителните им писмени изложения, депозирани на основание чл. 320 ал. 3 НПК, както и на по-късен етап – чак до приключване на съдебното следствие пред втората инстанция. Подчертано е, че когато съответните страни поискат събирането на определени доказателства, въззивният съд следва да прецени относимостта им към предмета на доказване по делото. Акцентирано е, че съдебното следствие пред въззивната инстанция е установено не като задължителен, а като факултативен етап на съдебното заседание.

Разгледано е правомощието на въззивния съд да установява нови фактически положения (чл. 316 НПК) като неограничено

по своето съдържание и обем, при което по-горната инстанция следва да подложи целия доказателствен материал по делото на внимателен и задълбочен анализ и да мотивира фактическите си изводи по вътрешно убеждение, основано на обективно, всестранно и пълно изследване на всички обстоятелства по делото, като същевременно отговори и на доводите на страните. По коментираната проблематика са обсъдени редица решения на ВКС.

На следващо място, обсъден е въпросът за страните във въззивното производство, които са субектите на процеса, конституирани като страни при първоинстанционното разглеждане на делото (чл. 253 НПК), и които запазват процесуалното си качество във въззивното производство. Акцентирано е, че страни във втората инстанция са не само подалите жалба (протест), но и всички други, конституирани като страни от първостепенния съд. Страна във въззивното производство е и тази, която няма право на жалба срещу присъдата. В тази връзка са изследвани предпоставките за образуване на въззивното производство: съществуването на право да се атакува първоинстанционната присъда и упражняването на това право чрез подаването на жалба/протест. Отбелязана е неточността, допусната в чл. 318 ал. 1 НПК, при определяне на кръга на субектите, които имат право на жалба/протест, като е направено предложение за прецизирането му в следния смисъл: „Производството пред въззивната инстанция се образува по протест на прокурора или по жалба на другите страни“. Подчертано е основното положение, че като израз на правото на защита правото на обжалване всякога предпоставя накърнен правен интерес, поради което е различно по съдържание и обем за всяка от страните по делото. Коментирано е правото на отделните страни да атакуват присъдата. Изтъкнато е, че правомощието на прокурора да протестира присъдата представлява едновременно негово право, но и задължение в изпълнение на осъществявания от него надзор за законност да подаде протест всякога, когато констатира, че присъдата – осъдителна или оправда-

телна, е неправилна (чл. 318 ал. 2 НПК). Споделено е становището на Манев, според когото прокурорът проявява универсален процесуален интерес. Подчертано е, като е посочена съдебна практика, че прокурорът не може да протестира оправдателна присъда с довода, че при постановяването ѝ са били накърнени правата на подсъдимия. Коментирано е процесуалното положение на частния тъжител и частния обвинител, спрямо които се прилага императивното изискване за упражняване на правото на обжалване в съответствие с направените в първоинстанционното производство искания (чл. 318 ал. 4 НПК). Обобщено е, че жалби, подадени от частен тъжител, респ. от частен обвинител, съдържащи искания, различни от направените от тях и уважени от първата инстанция, не подлежат на разглеждане от въззивния съд като недопустими, макар тази хипотеза да не фигурира измежду изрично предвидените в чл. 323 ал. 1 НПК основания за връщане на жалбата. Изследвано е и правото на жалба на гражданския ищец и на гражданския ответник (чл. 318 ал. 5 НПК), което се явява ограничено от две законоустановени предпоставки: всеки от тях може да подаде въззивна жалба единствено във връзка с гражданскоправните претенции – предмет на наказателното производство, и то, само доколкото с постановената присъда са нарушени негови права и законни интереси (чл. 87 ал. 1, чл. 90 ал. 1 НПК). Анализирана е меродавна съдебна практика, в т.ч. ТР № 1/04.02.2013 г. на ОСНК на ВКС, както и теоретични постановки във връзка с акцесорния характер на гражданския иск в наказателния процес. Внимание е отделено и на правото на обжалване на подсъдимия, който може да обжалва присъдата във всичките ѝ части, вкл. и само относно мотивите и основанията за оправдаването му (чл. 318 ал. 3 НПК). Той, от една страна, се явява „орган на доказване“, от друга – личността му представлява предмет на доказване и, не на последно място, същият е пълноправна страна в процеса, чието право на защита е утвърдено в най-пълна степен чрез създадени от закона ефективни процесуални гаранции за неговото упражняване. Свободата на подсъдимия да обжалва първоинстанционната

присъда пред въззивния съд е гарантирана по безапелационен начин от закона чрез утвърждаването на института на забраната за *reformatio in pejus*. Изтъкнато е още самостоятелното право на жалба на защитниците (страна в процеса) и на поверениците (чл. 318 ал. 6 НПК), които обаче могат да обжалват присъдата само доколкото с такова право разполагат техните подзащитни, респ. доверители. Като особено съществено е подчертано, че защитникът, респ. повереникът в качеството му на процесуален представител може да оттегли подадената от него жалба само със съгласието на подсъдимия, респ. на доверителя (частен обвинител, частен тъжител, граждански ищец, граждански ответник). В частност е разгледано положението на особения представител, участващ като повереник в процеса (чл. 101 НПК).

В по-нататъшното изложение подробно са обсъдени общите правила, отнасящи се до срока и реда за подаване, формата и съдържанието и процесуалното действие на жалбата/протеста. Посочено е, че правото да се атакува първоинстанционната присъда е срочно право, което възниква от произнасянето ѝ и се погасява с изтичането на законоустановения преклузивен петнадесетдневен срок по чл. 319 ал. 1 НПК. Обстойно са изследвани въпросите, свързани с изчисляването, възстановяването и погрешното определяне на горния срок, като са посочени и относими решения на ВКС. Разсъждавано е върху общите изисквания по чл. 320 НПК, като е обърнато внимание, че изискванията към съдържанието на протеста са завишени и значително по-строги от изискванията, които се поставят към съдържанието на въззивната жалба на гражданна – страна в процеса. Изразено е становището, че дори и в жалбата на защитника/повереника да не бъдат наведени конкретни основания и подробни съображения, обосноваващи неправилността на присъдата, тя следва на общо основание да бъде приета за разглеждане, ако с нея са изпълнени законовите изисквания на чл. 320 ал. 1 и ал. 2 НПК. Изяснено е съдържанието на понятието „*съответен протест*“ на прокурора, респ.

„съответна жалба“ на частния тъжител/частния обвинител (чл. 335 ал. 4, чл. 336 ал. 2 и чл. 337 ал. 2 НПК). Обобщено е, че въззивният съд може да утежни положението на подсъдимия само ако е подаден *съответен* протест от прокурора, респ. *съответна* жалба от частния тъжител/частния обвинител, с изрично, ясно и конкретно искане в тази насока. Такъв протест (жалба), с който се настоява за влошаване на положението на подсъдимия, обвързва горестоящия съд, който е длъжен да се произнесе, но само в рамките на така заявеното от прокурора, респ. от частния тъжител или частния обвинител, искане. Искането за отегчаване на положението на подсъдимия следва да е конкретизирано в протеста (жалбата) в законоустановения срок по чл. 319 ал. 1 НПК, след изтичането на който прокурорът и другите страни нямат право да депозират нови искания, с които се разширява обсегът на отговорността на подсъдимия.

Изследван е още процесуалният ефект на валидно подадените жалби и протести: суспензивното и деволутивното им действие (препятстват влизането в сила и изпълнението на атакуваната присъда, респ. на атакуваната нейна част, като производството по делото – в цялост, респ. в обжалваната му част, остава висящо, а така също предизвикват пренасянето на делото пред по-горна инстанция).

Във **ВТОРИ РАЗДЕЛ** са изследвани въпросите за осъществяваната от първоинстанционния съд проверка за допустимост на жалбата/протеста и тези, свързани с оттеглянето им. Изгъкнато е, че жалбата и протестът са допустими, когато при подаването им са спазени законоустановените императивни изисквания за това: те трябва да изхождат от субект, който има право на жалба/протест, да са подадени в срока по чл. 319 ал. 1 НПК и да съдържат указанията в чл. 320 ал. 1 и ал. 2 НПК реквизити. Всяка нередовност на жалбата/протеста измежду изрично установените в чл. 323 ал. 1 т. 1 – т. 3 НПК (подробно анализирани в труда) съставлява законово основание за връщането им като недопустими. В този смисъл такава невалидна

(недопустима) жалба (протест) не проявява нужния процесуален ефект, тъй като не се разглежда по същество от въззивния съд. Проверката за допустимост на жалбата/протеста се извършва еднолично, от съдия при съответния първоинстанционен съд, който при наличие на основание по чл. 323 ал. 1 НПК ги връща с разпореждане. Последното може да бъде атакувано по реда на глава Двадесет и първа на НПК (чл. 323 ал. 2 НПК). В този аспект извършваната от първостепенния съд проверка за допустимост на жалбата/протеста представлява необходим етап и подготвително действие преди изпращането на делото на въззивната инстанция. Цялостната дейност по проверка относно валидното осъществяване на правото на жалба/протест, връщането на последните при наличие на законоустановените процесуални предпоставки по чл. 323 ал. 1 НПК, както и последващите действия на първоинстанционния съд по чл. 321 НПК в случай на редовно подадени жалба/протест е известна в практиката като дейност по администриране на въззивната жалба/протест. Обобщено е, че при образуването на въззивното производство е налице двуетапност, тъй като по повод на депозираната жалба/протест се осъществява процедура пред долустоящия съд, постановил атакуваната присъда, чиято дейност представлява задължителен и необходим подготвителен етап, за да се проведе производството пред въззивната инстанция. Подкрепена е тезата, че при проверката за допустимост на жалбата/протеста, която по-горната инстанция на общо основание извършва, преди да пристъпи към разглеждането им по същество, когато констатира нередовността им, тя не е длъжна да върне делото на долния съд за осъществяване на процедурата по чл. 323 НПК, а може сама да остави жалбата (протеста) без разглеждане и да прекрати въззивното производство. Определението на въззивния съд в тази насока подлежи на атакуване по касационен ред.

Анализирано е и оттеглянето на жалбата/протеста съгласно предписанията на чл. 324 и чл. 326 НПК, което по същността си представлява процесуално действие, чрез което второинс-

танционният съд се десезира от разглеждането на делото. С оттеглянето на жалбата/протеста не погасява обаче правото да се атакува присъдата, стига да не е изтекъл законният срок за това. Разгледана е специфичната хипотеза по чл. 324 ал. 1 НПК: съответният първоинстанционен прокурор може да оттегли протеста единствено до образуването на производството пред по-горната инстанция, но не и след това, тъй като с оглед компетентността си не е оправомощен да участва във въззивното заседание. Същевременно по-горният по степен прокурор също може на общо основание да оттегли протеста, и то, както преди образуването на въззивното производство, така и след това – до започване на съдебното следствие, респ. на съдебните прения в заседанието пред второинстанционния съд. Изследвано е и оттеглянето на жалба, подадена от защитник, респ. от повереник, което може да бъде извършено само след изрично заявена воля за това от страна на подсъдимия или на доверителя (чл. 324 ал. 2 НПК). След анализ на съдебната практика е посочена следната закономерна тенденция: ако въззивната жалба (протест) бъде оттеглена преди изтичането на срока за обжалване, по този въпрос се произнася първостепенният съд, на който поначало е възложено администрирането ѝ, като разпореждането му подлежи на атакуване по реда на Глава Двадесет и първа на НПК. Ако обаче оттеглянето на жалбата (протеста) бъде извършено след образуването на въззивното производство, тогава второинстанционният съд е този, който е компетентен да вземе отношение с определение в открито или в закрито заседание. Застъпено е становището, че тази практика е правилна и законосъобразна, тъй като отчита в пълна мяра естеството на дейността на първия и на по-горния съд при образуването на въззивното производство, поради което *de lege ferenda* е препоръчано соченото практическо разрешение да намери изрична правна уредба.

В ТРЕТА ГЛАВА са поместени три раздела, както следва: първи раздел – подготвителни действия за разглеждане на делото в съдебно заседание и отделните етапи на съдебното за-

седание на въззивния съд; втори раздел – правомощия на въззивната инстанция и трети раздел – съдържание на въззивния съдебен акт.

В ПЪРВИ РАЗДЕЛ са указани необходимите подготвителни действия на втората инстанция за разглеждане на делото в съдебно заседание в случаите, когато счете жалбата (протеста) за редовна (допустима). За целта по реда на чл. 327 НПК въззивният съд взема отношение по допускането на доказателства и решава другите въпроси, свързани с подготовката за внасяне на делото в съдебно заседание. Посочено е, че се прилага императивното изискване за неизменност на състава на съда (чл. 317 вр. чл. 258 НПК). Подчертано е, че дори и с определението си по чл. 327 НПК да не е допуснал разпита на подсъдимия, съдът на общо основание не може да откаже да изслуша обясненията му при разглеждането на делото. Посочена е релевантна съдебна практика и са разгледани основните положения по 327 НПК. Обоснован е изводът, че въззивният съд не е ограничен в правомощията си да допуска доказателства по делото, като определението му по чл. 327 НПК отразява първоначалната му позиция по необходимостта от събирането на допълнителен доказателствен материал, която той може и да ревизира в хода на делото в зависимост от развоя му. От друга страна, по реда на чл. 327 НПК въззивната инстанция всъщност по същество решава дали по делото е нужно да се проведе съдебно следствие. В този смисъл с определението по чл. 327 НПК горният съд само очертава предварителната рамка, в която може, но не е задължително да се развие производството. Застъпен е принципният постулат, че при депозирано искане за събиране на доказателства въззивната инстанция може да откаже допускането им, но във всички случаи е длъжна да се произнесе по искането, като мотивира отказа си, тъй като немотивираният ѝ отказ грубо накърнява правото на защита на съответната страна и винаги съставлява съществено нарушение на процесуалните правила.

Принципните постановки за допускането и събирането на доказателства от второстепенния съд са систематизирани и обобщени в труда, подкрепени и от конкретни решения съобразно меродавната практика на ВКС.

Разгледани са още и въпросите по призоваването и участието на отделните страни при разглеждането на делото (чл. 328 и чл. 329 НПК). Изследвани са всички етапи от съдебното заседание на въззивната инстанция, по отношение на които субсидиарно приложение намират правилата за първоинстанционното производство (чл. 317 НПК). Специално внимание е отделено на т.н. доклад на на съдията-докладчик (чл. 331 ал. 2 и ал. 3 НПК), с който последният обобщава основните въпроси, решени от долната инстанция с присъдата, както и изложенията от страните в жалбите/протестите им оплаквания, искания, неизяснени обстоятелства и доказателства, които същите настояват да се съберат и проверят от горния съд. В същия доклад се посочват още и всички писмени и устни (направени в хода на съдебното заседание) бележки и възражения на страните и се обобщават допуснатите от въззивната инстанция доказателства. Обобщено е, че докладът по чл. 331 ал. 2 НПК представлява подробен предварителен план за разглеждането на делото, който подпомага второинстанционния съд в работата му.

В РАЗДЕЛ ВТОРИ са разгледани и анализирани подробно правомощията на въззивната инстанция при проверката на присъдата и постановяването на крайния си съдебен акт. На първо място, е изследвано правомощието на въззивния съд да отмени присъдата и да върне делото за ново разглеждане – или на прокурора, или на долния съд (чл. 334 т. 1 вр. чл. 335 ал. 1, респ. ал. 2 НПК). Анализирани са всички законоустановени процесуални предпоставки за това, като отделните хипотези са ясно разграничени и систематизирани. В тази връзка изключително подробно е изяснено кога е налице съществено нарушение на процесуалните правила. Обоснована е тезата, че указанията на по-горния съд, изложени в решението му и отнасящи

се до необходимостта от отстраняване на визираното нарушение, имат задължителен характер за прокурора, респ. за първата инстанция, тъй като дейността им е била обект на въззивна проверка. В този смисъл обвързваща сила спрямо прокурора, респ. спрямо предходната инстанция, имат мотивите на второстепенния съд, отнасящи се до констатираното процесуално нарушение – за наличието му, характера и значението му за правилността на присъдата и за правилното протичане на процеса, а оттам – и за необходимостта то да бъде отстранено по съответния указан от въззивния съд ред от прокурора, респ. от първия съд.

От съществено значение е поддържаното и подробно обосновано становище за процесуалната възможност за предявяване на по-тежко обвинение, респ. при съществено изменение на обстоятелствената част на обвинението спрямо обвиняемия, при връщане на делото на прокурора на основание чл. 335 ал. 1 т. 1 НПК в случаите на проведено допълнително разследване и установяване на нови факти. Тезата е защитена, като е съобразен принципният постулат, че изменение на обвинението от прокурора по смисъла на чл. 287 ал. 1 НПК е допустимо само в първоинстанционното, но не и във въззивното производство.

Обобщено е, че основанието за отмяна по чл. 335 ал. 1 т. 2 НПК има смесен характер – то винаги касае едновременно нарушение на материалния закон и съществено нарушение на процесуалните правила, поради което се явява самостоятелно основание за отмяна на присъдата, различно от тези по чл. 335 ал. 1 т. 1 и ал. 2 НПК. С оглед на това *de lege ferenda* е направено предложение то да бъде уредено в отделна правна норма. Още повече че при констатирането му въззивният съд трябва не само да отмени първоинстанционната присъда, но и да прекрати наказателното производство, като изпрати делото на прокурора. В допълнение е изтъкнато, че мотивите на втората инстанция в решението ѝ по чл. 335 ал. 1 т. 2 НПК за вида на престъпното деяние не обвързват прокурора, който, на свой

ред, като единственият компетентен според закона орган, следва самостоятелно да прецени дали са налице предпоставките за образуване на досъдебно производство.

По-нататък на по-разширен анализ е подложена забраната за *reformatio in reus*, която проявява процесуалното си действие в две насоки: от една страна, при решаване на делото от втората инстанция (чл. 335 ал. 4, чл. 336 ал. 2, чл. 337 ал. 2 НПК), а, от друга – при решаването му от долния съд, когато постановената от него присъда е била отменена и делото му е било върнато за ново разглеждане по реда на чл. 335 ал. 2 НПК. Изтъкнато е, че тази забрана се прилага от съда, но не намира приложение в досъдебното производство, тъй като именно съдът е ръководно-решаващият орган, компетентен да се произнесе по въпроса за наказателната отговорност на подсъдимия.

В последващото изложение са разгледани законоустановените случаи, в които въззивният съд отменя първоинстанционната присъда и постановява нова такава (чл. 334 т. 2 вр. чл. 336 ал. 1 т. 1 – т. 3 НПК). Общото за изброените хипотези е, че във всяка една от тях по-горната инстанция пререшава въпроса за виновността и отговорността на подсъдимия по различен в сравнение с предния съд начин, поради което се произнася с присъда (чл. 32 ал. 1 т. 1 НПК). Основното положение по чл. 336 ал. 1 т. 1 НПК, което трябва да е налице, за да приложи второстепенният съд закон за по-тежко наказуемо престъпление, е за въпросното престъпление да е имало обвинение в първата инстанция, тъй като съдът се произнася само в рамките на повдигнатото пред него срещу подсъдимия обвинение. И, разбира се, за да упражни второстепенният съд правомощията си по чл. 336 ал. 1 т. 1 НПК, *conditio sine qua non* е да е бил подаден съответен протест от прокурора, респ. съответна жалба от частния тъжител или от частния обвинител, съдържащи изрично искане за утежняване на положението на подсъдимия чрез прилагането от съда на закон за по-тежко наказуемо прес-

тъпление (чл. 336 ал. 2 НПК). Изяснено е понятието „закон за по-тежко наказуемо престъпление“ съобразно възприетите в правната доктрина и съдебна практика постановки.

При изследване на правомощието на въззивния съд по т. 2 на чл. 336 ал. 1 НПК е обобщено, че в този случай втората инстанция може да осъди подсъдимия за престъплението, за което му е било повдигнато по надлежния ред обвинение. Въззивният съд обаче може да признае подсъдимия за виновен и да го осъди за извършването на същото, еднакво или по-леко наказуемо престъпление, без за последното да му е било предявено обвинение. Уточнено е, че втората инстанция не може да приема такива факти, които съществено се отклоняват от въведените по делото с обвинението, тъй като това по същество се явява съществено изменение на обстоятелствената част на същото по смисъла на чл. 287 ал. 1 и ал. 6 НПК. Отново е коментирана забраната по чл. 336 ал. 2 НПК. За разлика обаче от случаите на постановяване на осъдителна въззивна присъда по чл. 336 ал. 1 т. 1, както и по т. 2 НПК, с която се влошава положението на подсъдимия, в хипотезата по т. 3 на цитираната разпоредба горестоящият съд винаги действа в полза на подсъдимия. Затова с присъдата си по чл. 336 ал. 1 т. 3 НПК погорният съд може да изложи фактически постановки, за които подсъдимият за пръв път научава, с което само по себе си формално се нарушава правото му на защита, но това е допустимо, тъй като с оправдаването му неговите процесуални права и интереси са защитени в най-висша степен.

Обобщено е, че първоинстанционната присъда, която въззивният съд отменя при наличие на някое от основанията по чл. 336 ал. 1 НПК (т. 1, т. 2 или т. 3), винаги страда от неправилност, свързана с нарушение на материалния закон, независимо от наличието и на други допуснати с нея нарушения.

Следващото разгледано правомощие на въззивната инстанция се отнася до изменението на първоинстанционната присъда (чл. 334 т. 3 вр. чл. 337 ал. 1, респ. ал. 2 НПК). Отделните

хипотези са систематизирани и подложени на самостоятелен анализ. При изменение на първоинстанционната присъда, когато намалява или увеличава наложеното наказание (чл. 337 ал. 1 т. 1 и ал. 2 т. 1 НПК), по-горният съд внася корекция единствено в частта, касаеща последното, поради допуснатия порок при определянето му от долната инстанция. Заключено е, че в разглежданите случаи първостепенният съд е приложил неправилно правилата за индивидуализация на наказанието на подсъдимия (чл. 54 – чл. 59 НК), което е довело до явната му несправедливост по смисъла на чл. 348 ал. 5 т. 1 НПК. Увеличаването на наказанието от горестоящия съд по реда чл. 334 т. 3 вр. чл. 337 ал. 2 т. 1 НПК несъмнено следва да бъде съобразено със забраната по чл. 337 ал. 2 НПК. Уточнено е кога е налице увеличаване на наказанието по смисъла на чл. 337 ал. 2 т. 1 НПК.

На следващо място, е разгледана хипотезата на изменение на първоинстанционната присъда при прилагане на закон за същото, еднакво или по-леко наказуемо престъпление от въззивния съд на основание чл. 334 т. 3 вр. чл. 337 ал. 1 т. 2 НПК. Във всички случаи, когато упражнява това си правомощие, втората инстанция внася корекция в правната квалификация на престъпното деяние, за извършването на което е бил осъден подсъдимият, като приема, че материалният закон е бил приложен неправилно от първия съд. В този смисъл контролиращият съд прецизира правната квалификация, привеждайки я в съответствие със законовите изисквания. Понятието „закон за същото наказуемо престъпление“ следва да се тълкува в смисъл, че правната квалификация на деянието остава същата като възприетата от предния съд такава, тя не се променя от въззивната инстанция при постановяване на решението ѝ. При тази хипотеза обаче очевидно второстепенният съд ще следва да приеме други фактически положения, различни от установените в атакуваната присъда, но без да изменя съществено обстоятелствената част на обвинението. В този смисъл е заключено, че нормативното въвеждане на подобно понятие (“за-

кон за същото наказуемо престъпление“) не намира опора нито от теоретична, нито от практическа гледна точка, поради което *de lege ferenda* е направено предложение то да отпадне и законният императив да се сведе единствено до прилагането на закон за еднакво или по-леко наказуемо престъпление. Коментирано е още, че при прилагането на закон за същото, еднакво или по-леко наказуемо престъпление въззивният съд няма задължението да съблюдава правилото *ne reus*. Цитирани са множество решения на ВКС.

Следващото правомощие на втората инстанция – да измени проверяваната присъда на основание чл. 334 т. 3 вр. чл. 337 ал. 1 т. 3 НПК, респ. вр. чл. 337 ал. 2 т. 2 НПК, като освободи или отмени освобождаването на подсъдимия от изтърпяване на наказанието по чл. 64 ал. 1 или по чл. 66 НК, е пояснено, че влиза в действие, когато долният съд е допуснал порок при прилагането на материалния закон, в частност – при прилагането на разпоредбите на чл. 64 ал. 1 НК или на чл. 66 НК, вследствие на което е наложил наказание на подсъдимия, което е явно несправедливо по смисъла на чл. 348 ал. 5 т. 2 НПК. Подчертано е, че нормата на чл. 64 ал. 1 НК е императивна, поради което намесата на контролната инстанция на основание чл. 337 ал. 1 т. 3 НПК или по силата на чл. 337 ал. 2 т. 2 НПК е особено необходима. И тук в действие влиза законовата забрана за *reformatio in reus* (чл. 337 ал. 2 т. 2 НПК).

Разгледано е още правомощието на въззивния съд да измени първоинстанционната присъда на основание чл. 334 т. 3 вр. чл. 337 ал. 1 т. 4 НПК, като освободи подсъдимия от наказателна отговорност съгласно чл. 78 и чл. 78а НК. В разглежданата хипотеза е изтъкнато, че неправилността на проверявания акт поначало се дължи на нарушаването на материалния закон от долния съд, който, при наличие на изискуемите предпоставки, не е приложил разпоредбата на чл. 78, респ. на чл. 78а НК. Посочено е още, че е възможно основанията за освобождаване на подсъдимия от наказателна отговорност по чл. 78

НК, респ. по чл. 78а НК, да са възникнали едва във въззивното производство вследствие на допълнително събрани от второстепенния съд доказателства, което да е довело до неправилност на присъдата. Подчертано е, че прилагането на императива на чл. 78а НК, за разлика от този по чл. 78 НК, е задължително за решаващия съд. Изтъкнато е, че правилото не рејус не влиза в действие.

На следващо място, е изследвано правомощието на вторинстанционния съд да се произнесе и само относно мотивите и основанията за оправдаването на подсъдимия (чл. 337 ал. 3 пр. 1 НПК), като измени атакуваната присъда на основание чл. 334 т. 3 вр. чл. 337 ал. 3 НПК. Касае се само за оправдателна присъда, чиято неправилност се дължи на допуснати от предния съд грешки в мотивите и основанията за оправдаването на подсъдимия, които обаче по естеството си не са толкова съществени, че да доведат до отмяната ѝ и връщането на делото за ново разглеждане.

Изложени са разсъждения и относно изменението на проверяваната присъда от въззивната инстанция, когато тя се произнася само по гражданския иск (чл. 337 ал. 3 пр. 2 НПК), което правомощие е свързано с обжалването на присъдата единствено в тази ѝ част. Посочено е, че тук по-горният съд следва да се произнесе по допустимостта и основателността на така предявения граждански иск, като съблюдава общите правила по чл. 318 ал. 3 и ал. 5 НПК, както и тези по чл. 84 – чл. 86 и чл. 88 НПК.

В последващото изложение са анализирани всички хипотези, в които въззивният съд може да отмени проверяваната присъда и да прекрати наказателното производство – както въз основа на общите прекратителни основания по чл. 24 ал. 1 т. 2 – т. 8 и т. 10 и ал. 4 НПК, така и по силата на специалното въззивно прекратително основание – когато първоинстанционният съд не е упражнил правомощието си по чл. 369 ал. 4 НПК (чл. 334 т. 4 НПК). В последната хипотеза горестоящият съд

встъпва в правомощията, които има първата инстанция съгласно чл. 369 ал. 4 НПК, тъй като при наличие на законовите основания за това тя не ги е упражнила. Затова, по подобие на предходния съд, проверката на контролния съд, която той извършва по силата на чл. 334 т. 4 вр. чл. 369 ал. 4 НПК, не е типичната въззивна проверка на правилността на атакувания акт, а е специфична, свързана с формалната преценка за наличие на предпоставките по ал. 4 на чл. 369 НПК за прекратяване на наказателното производство. Затова това специално прекратително основание по чл. 334 т. 4 вр. чл. 369 ал. 4 НПК се явява такова от категорията на т.н. нереабилитиращи основания. Подчертано е, че когато упражнява правомощията си по реда на чл. 334 т. 4 НПК, въззивният съд се произнася с решение, а не с определение, тъй като не само прекратява наказателното производство, но и отменя първоинстанционната присъда.

В последващото изложение са разгледани хипотезите по чл. 25 НПК за спиране на наказателното производство от въззивния съд (чл. 334 т. 5 НПК). Извършен е преглед на основанията за спиране по чл. 25 и чл. 26 НПК, които са общи за целия наказателен процес. Затова, тъй като чл. 334 т. 5 НПК препраща единствено към чл. 25 НПК, но не и към разпоредбата на чл. 26 НПК, е направено предложение *de lege ferenda* за допълването на чл. 334 т. 5 НПК посредством изричното включване на чл. 26 НПК. Изложени са и други допълнителни аргументи за това.

Разгледано е и правомощието на второинстанционния съд да потвърди атакуваната присъда, когато намери, че не са налице основания за нейната отмяна или изменение (чл. 338 НПК).

Изследван е още и въпросът относно произнасянето на въззивния съд по мярката за неотклонение на подсъдимия по реда на чл. 340 ал. 3 НПК след постановяване на краен съдебен акт (от сочения вид). Изтъкнато е, че въззивният съд следва служебно да се произнесе по мярката за неотклонение в хипотези-

те по чл. 340 ал. 3 НПК, като приложи чл. 309 ал. 2, респ. ал. 3 НПК, които разпоредби са предмет на обстоен анализ в труда. Формулиран е изводът, че в хипотезите по чл. 340 ал. 3 НПК и при произнасяне на въззивна присъда второстепенният съд е длъжен да вземе отношение по мярката за неотклонение, като с оглед на целия събран по делото доказателствен материал и процесуалното поведение на подсъдимия, оценявано на плоскостта на чл. 57 и чл. 66 ал. 1 НПК, следва конкретно, съобразно особеностите на случая, да прецени дали ли е реална опасност подсъдимият да се укрие. Направено е предложение *de lege ferenda* разпоредбата на чл. 340 ал. 3 НПК да бъде допълнена с изричното указване на реда за атакуване на определението на съда по чл. 340 ал. 3 НПК, който по аналогия с този за проверка на определението по чл. 309 ал. 2 НПК като въззивен по естеството си е счетено, че следва да се осъществява по правилата на Глава двадесет и втора на НПК.

В ТРЕТИ РАЗДЕЛ е коментирано съдържанието на крайния въззивен съдебен акт, с който приключва този процесуален стадий, т.е. касае се за решенията и присъдите на втората инстанция, с които тя решава изхода на делото съобразно правомощията си по чл. 334 НПК. Посочено е, че в зависимост от това дали въззивният съд постановява присъда или решение, към съдържанието на акта му съгласно чл. 339 НПК се предявяват различни изисквания. По отношение на присъдата се прилагат императивните правила на чл. 305 НПК (чл. 339 ал. 3 НПК) и същевременно тези по чл. 339 ал. 1 и ал. 2 НПК. Последните са общи и определят изискуемото съдържание както на въззивната присъда, така и на въззивното решение. Коментирано е и подкрепено с посочване на меродавна съдебна практика принципното положение, че когато решава делото, в присъдата, респ. в решението си, второстепенният съд винаги следва да вземе отношение по всички доводи, изложени от страните в подкрепа на жалбите им, респ. на протеста. Застъпен е и въпросът, че процесуалният ред за постановяване на въззивна присъда е различен от този за постановяване на въз-

зивно решение, уреден в чл. 340 НПК, поради което неспазването му опорочава произнасянето на съда.

В ЗАКЛЮЧЕНИЕ, в обобщен вид са представени предложения за усъвършенстване на законодателството, както следва:

1. При разглеждането на въпроса за оттеглянето на въззивната жалба/протест съобразно предписанията на чл. 324 и чл. 326 НПК и след анализ на практиката на съдилищата е заключено, че се наблюдава следната закономерна тенденция: ако жалбата (протестът) бъде оттеглена преди изтичането на срока за обжалване, по този въпрос се произнася първостепенният съд, на който поначало е възложено администрирането ѝ, като разпореждането му подлежи на атакуване по реда на Глава Двадесет и първа на НПК. Ако обаче оттеглянето на жалбата (протеста) бъде извършено след образуването на въззивното производство, тогава второинстанционният съд е този, който е компетентен да вземе отношение с определение в открито или в закрито заседание. Посочено е, че тази практика е правилна и законосъобразна, тъй като отчита в пълна мяра естеството на дейността на първия и на по-горния съд при образуването на въззивното производство. Затова *de lege ferenda* е направено предложение соченото практическо разрешение да намери изрична правна уредба.

2. В резултат на изследването е достигнато до извод, че основанието за отмяна на първоинстанционната присъда по чл. 335 ал. 1 т. 2 НПК има смесен характер – то винаги касае едновременно нарушение на материалния закон и съществено нарушение на процесуалните правила, поради което се явява самостоятелно основание за отмяна на присъдата, различно от тези по чл. 335 ал. 1 т. 1 и ал. 2 НПК. С оглед на това *de lege ferenda* е предложено това основание да бъде уредено в отделна правна норма. В допълнение е изтъкнато, че при констатирането му въззивният съд трябва не само да отмени проверяваната присъда, но и да прекрати наказателното производство,

като изпрати делото на прокурора. Докато в хипотезите по чл. 335 ал. 1 т. 1 и по ал. 2 НПК втората инстанция отменя присъдата и връща делото за ново разглеждане на прокурора, респ. на долния съд. Когато обаче установи, че престъплението, за което е образувано производството по тѣжба на частния тѣжител, всъщност е от общ характер, второстепенният съд следва да прекрати не само въззивното (съдебното) производство, а наказателното производство затова, защото престъпното деяние – предмет на разглеждане, по негова преценка се явява такова от общ характер. С други думи, когато констатира, че се касае за извършено престъпление от общ, а не от частен характер, въззивната инстанция следва да прекрати така образуваното от съда на основание чл. 247 ал. 1 т. 2 НПК наказателно производство, тѣй като оправомощен да образува такова в дискутираната хипотеза е единствено прокурорът по реда на чл. 212 ал. 1 НПК. Затова при наличие на основание по чл. 335 ал. 1 т. 2 НПК по-горният съд следва да отмени първоинстанционната присъда, да прекрати наказателното производство и да изпрати делото на прокурора. С оглед на изложеното, е заключено, че текстът на закона е неточен – втората инстанция следва не да върне, а да изпрати делото на прокурора, който за първи път ще трябва да вземе отношение по него. Затова *de lege ferenda*, освен че хипотезата по чл. 335 ал. 1 т. 2 НПК следва да намери самостоятелна уредба в отделна разпоредба (като правно основание за отмяна на първоинстанционната присъда, различно от тези по чл. 335 ал. 1 т. 1 и по ал. 2 НПК), що се касае до обобщения каталог на правомощията на въззивния съд, е предложено тя да бъде включена към тези по чл. 334 т. 4 НПК, тѣй като влече след себе си отмяна на присъдата и прекратяване на наказателното производство.

3. Изследвано е правомощието на въззивната инстанция да изменя проверяваната присъда на основание чл. 334 т. 3 вр. чл. 337 ал. 1 т. 2 НПК, когато прилага закон за същото, еднакво или по-леко наказуемо престъпление. Посочено е, че във всички случаи, когато упражнява това си правомощие, по-горният

съд внася корекция в правната квалификация на престъпното деяние, за извършването на което е бил осъден подсъдимият, като приема, че материалният закон е бил приложен неправилно от първата инстанция. В този смисъл контролиращият съд прецизира правната квалификация, привеждайки я в съответствие със законовите изисквания. В тази връзка е заключено, че понятието „закон за същото наказуемо престъпление“ следва да се тълкува в смисъл, че правната квалификация на деянието остава същата като възприетата от предния съд такава, тя не се променя от въззивната инстанция при постановяване на решението ѝ. Обсъдено е, че при тази хипотеза обаче очевидно второстепенният съд ще следва да приеме други фактически положения, различни от установените в атакуваната присъда, но без да изменя съществено обстоятелствената част на обвинението. Изхождайки от това разбиране, е обобщено, че нормативното въвеждане на подобно понятие („закон за същото наказуемо престъпление“) не намира опора нито от теоретична, нито от практическа гледна точка, поради което *de lege ferenda* е направено предложение то да отпадне, като законовият императив се сведе единствено до прилагането на закон за еднакво или по-леко наказуемо престъпление.

4. Изследван е въпросът, че съгласно предписанието на чл. 334 т. 5 НПК въззивният съд може да спре наказателното производство само в хипотезите по чл. 25 НПК, но не и в случаите по чл. 26 НПК, според който при престъпления, извършени в съучастие, когато не са налице условията за разделяне, производството може да бъде спряно по отношение на един или няколко обвиняеми, ако това няма да затрудни разкриването на обективната истина. Изтъкнато е, че същевременно разпоредбата на чл. 26 НПК се съдържа в Глава Трета на Общите правила на НПК и се отнася до целия наказателен процес, поради което е предвидена изрично като основание за спиране на производството във всеки от стadiите му (чл. 244 ал. 1 т. 1, чл. 251 ал. 1, чл. 290 ал. 1, чл. 354 ал. 1 т. 2 НПК) с изключение на стadia на разглеждане на делото от второстепенния съд. В допъл-

нение е изложено и че коментиранията норма на чл. 26 НПК няма самостоятелен характер и прилагането ѝ е обвързано с наличието на конкретно основание за спиране на производството по чл. 25 НПК. Като друг аргумент в тази насока е подчертано, че принципната хипотеза по чл. 220 ал. 2 НПК може на практика да се приложи във въззивното производство именно посредством действието на чл. 26 НПК. Затова е заключено, че този законодателен подход, при който чл. 334 т. 5 НПК препраща единствено към чл. 25 НПК, но не и към разпоредбата на чл. 26 НПК, се явява непоследователен, нелогичен и не държи сметка за изложените по-горе съображения, поради което *de lege ferenda* е предложено да бъде коригиран чрез допълването на чл. 334 т. 5 НПК посредством изричното включване на чл. 26 НПК към основанията, при които втората инстанция може да спре наказателното производство.

5. На анализ е подложен и въпросът, че в хипотезите по чл. 340 ал. 3 НПК и при произнасяне на въззивна присъда второстепенният съд е длъжен да вземе отношение по мярката за неотклонение, като с оглед на целия събран по делото доказателствен материал и процесуалното поведение на подсъдимия, оценявано на плоскостта на чл. 57 и чл. 66 ал. 1 НПК, следва конкретно, съобразно особеностите на случая, да прецени дали е реална опасност подсъдимият да се укрие. Като законодателен пропуск е отчетено непосочването на реда за атакуване на определението на съда по чл. 340 ал. 3 НПК, който по аналогия с този за проверка на определението по чл. 309 ал. 2 НПК като въззивен по естеството си е предложено *de lege ferenda* да се осъществява по правилата на Глава двадесет и втора на НПК. Преценено за необходимо е разпоредбата на чл. 340 ал. 3 НПК да бъде допълнена в този смисъл.

6. За пълнота е отбелязана допуснатата в чл. 318 ал. 1 НПК очевидна неточност при определяне на кръга на субектите, които имат право на жалба/протест, респ. които са активно легитимирани да депозират такива, а именно: касае се за страните в

първоинстанционното съдопроизводство. Разсъжденията са в насока, че непрецизната формулировка на цитираната норма не държи сметка за основното положение, свързано с качеството на прокурора на страна при съдебното разглеждане на делото, макар, за разлика от другите страни, да сезира по-горния съд чрез подаването не на жалба, а на протест. Затова е предложено текстът на чл. 318 ал. 1 НПК да бъде коригиран по следния начин: „Производството пред въззивната инстанция се образува по протест на прокурора или по жалба на другите страни“.

III. СПРАВКА ЗА ПО-СЪЩЕСТВЕНИТЕ ПРИНОСИ В ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Изследвано е в цялост въззивното производство по Глава двадесет и първа на НПК.
2. Подробно са анализирани възприетите в правната доктрина и съдебната практика становища по обсъжданите въпроси.
3. Посочени са недостатъците в правната регламентация на изследвания институт.
4. Във връзка с горното са изведени конкретни предложения *de lege ferenda* за усъвършенстване на нормативната уредба.

IV. НАУЧНИ ПУБЛИКАЦИИ, СВЪРЗАНИ С ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Авторът на дисертационния труд има публикувани следните статии, свързани с темата:

1. „Преглед на развитието на института на въззивното частно обжалване по наказателни дела“ – сп. Правна мисъл, кн. 3/2017.
2. „Произход и историческо развитие на въззивното наказателно производство до края на XIX век във Франция, Германия и Русия“ – Специализирано юридическо онлайн списание на ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски“ – Пловдив, бр. 1/2017.
3. „Общ преглед на въззивното наказателно производство съгласно Закона за углавното съдопроизводство“ – сп. Норма, бр. 6/2017.